

รูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) แบบเบญจวิถี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนแกลง “วิทยสถาวร”

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศและได้รับการคาดหวังให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ที่เป็นเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นส่วนช่วยในการเพิ่มความเท่าเทียมในสังคม และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างอาชีพ ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ แต่ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ทั่วโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนา ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนที่แตกต่างกันมีความแตกต่างกันมากขึ้น ผู้คนจำนวนมากหลากหลายเชื้อชาติย้ายข้ามประเทศ ข้ามภาษาและข้ามวัฒนธรรม มาอาศัยอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม โลกการทำงาน ปรับเปลี่ยนจากการทำงานที่ใช้บุคคลที่มีองค์ความรู้เดียวกัน ทักษะเดียวกันและทำงานในสายงานเดียวกัน จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยต้องจัดการศึกษาให้ทันกับสถานการณ์โลก ที่เต็มไปด้วยความรู้และข้อมูลที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งต้องวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศให้ก้าวทันต่อกระแสอาชีพในปัจจุบัน และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (สำนักงานบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๙, คำนำ)

แม้กระทั่งการศึกษาในยุคปัจจุบันก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยอยู่ตลอดเวลาตามวิถีทางสังคมมนุษย์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ไร้ขีดจำกัด การศึกษาไทย แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคตามสมัย และวิถีความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยเฉพาะประเทศที่มีการพัฒนาแล้วก็ตาม หลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ยังไม่สามารถบ่งชี้ให้ครูผู้สอนเห็นว่าผู้เรียนเกิดความเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นทั้งหมดทั่วประเทศได้ ซึ่งขณะเดียวกันครูผู้สอนก็ได้พยายามอย่างเต็มที่เพื่อหาวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม และนำมาเพื่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น (สำนักงานบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๙, คำนำ)

สำหรับการสอนภาษาไทยนั้น ไม่ว่าสังคมโลกจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางอย่างไรก็ตาม กระบวนการในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยก็ยังคงมุ่งเน้นให้ผู้เรียน เกิดทักษะที่จำเป็นในด้านของการสื่อสาร การฟัง พูด อ่าน เขียน ให้มีประสิทธิภาพ โดยทั้งหมดจะต้องให้ผู้เรียนสามารถ

เข้าใจหลักภาษาและวรรณคดีไทยอย่างเห็นคุณค่า ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม โดยครูผู้สอน จำเป็นที่จะต้องหาเทคนิควิธีเพื่อจะให้นักเรียนได้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชามากยิ่งขึ้น

ในการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ นั้น หมายความว่า เป็นวิธีที่ครูผู้สอนภาษาไทยจะต้องสามารถบูรณาการ จัดการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้ ความสามารถของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๑ ให้สอดคล้องกับปฏิญญาว่าด้วยการจัดการศึกษาของ UNESCO ประการแรก คือการเรียน เพื่อให้ความรู้ในสิ่งต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อไป เช่น การรู้จักแสวงหาความรู้ การต่อยอดความรู้ที่มีอยู่ การสร้างความรู้ขึ้นใหม่ (Learning to know) ประการที่สอง คือการเรียนเพื่อปฏิบัติลงมือทำ นำไปสู่การประกอบอาชีพจากความรู้ที่ได้มา และการสร้างประโยชน์แก่สังคม (Learning to do) ประการที่สาม คือการเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข เช่น การเรียน ครอบครั้ว สังคมและการทำงาน (Learning to live together) ประการสุดท้าย คือ การเรียนรู้เพื่อรู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ รู้ถึงศักยภาพ ความถนัดและความสนใจของตนเอง และสามารถวางแผนชีวิตให้แก่ตนเองได้ (Learning to be) (วุฒิพงษ์ คำเนตร, ออนไลน์)

สำหรับรูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) แบบเบญจวิถี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนแกลง “วิทยสถาวร” นั้นคือการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีศักยภาพบูรณาการกับคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ โดยจะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีทักษะในการค้นคว้า แสวงหาความรู้และมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็น โดยครูผู้สอนจะต้องพยายามจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าถึงองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ (Constructivism) ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) แบบเบญจวิถี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนแกลง “วิทยสถาวร” ยังสามารถที่จะนำมาใช้ในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยและสหวิชาได้ ซึ่งมีขั้นตอน ๕ ขั้นตอน สุวีธีการและการจัดการเรียนรู้ในบริบทและขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ ๑ ฝึกฝนตั้งคำถาม (Learning to Question) เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักคิด สังเกต ตั้งคำถาม และเกิดการเรียนรู้จากการตั้งคำถาม

ขั้นที่ ๒ แสวงหาความรู้ใหม่ (Learning to Search) ครูผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ สืบค้นข้อมูล จากแหล่งข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ จากการฝึกปฏิบัติและการทดลอง ตลอดจนการเก็บข้อมูล เป็นต้น

ขั้นที่ ๓ ก้าวไกลเกิดประสบการณ์ (Learning to Construct) เป็นสิ่งสำคัญ เช่นเดียวกันที่ครูผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนนำความรู้จากการศึกษาค้นคว้า การทดลอง มาใช้ในการถกแถลง แสดงความคิดเห็น อภิปรายความรู้ร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การสรุปและสร้างองค์ความรู้

ขั้นที่ ๔ สื่อสารนำเสนอความรู้ (Learning to Communication) เป็นการฝึกให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้มาสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การพูด การอ่าน การเขียน หน้าชั้นเรียน

ขั้นที่ ๕ ควบคู่ให้บริการสังคม (Learning to Serve) คือการที่ครูผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนนำความรู้มาสู่การปฏิบัติ สามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การทำประโยชน์ให้กับสังคม อันจะส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของผู้เรียนและการบริการสังคม

จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) แบบเบญจวิถี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนแก่ง “วิทยสถานาร” จะสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าในการเรียนรู้วรรณคดีไทยให้สูงขึ้น และเป็นการส่งเสริมความรู้ของผู้เรียนให้มีความคงทนและสามารถต่อยอดประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบการสอน

รูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) แบบเบญจวิถี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนแก่ง “วิทยสถานาร” โดยมีรายละเอียดของแนวคิดพอสังเขป ดังนี้

๑. แนวทางในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทย

การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเป็นการศึกษาเพื่อศิลปะ คือ มุ่งเน้นการค้นหา ความงาม ความไพเราะ หรือสุนทรียภาพจากการใช้ภาษาและเนื้อหาที่มีความประณีตและวิจิตร อย่งไร และการเรียนการสอนวรรณคดีไทยในระดับมัธยมศึกษา ครูจะต้องนำจิตวิทยาใช้ในการเรียนการสอนโดยเฉพาะหลักจิตวิทยาเด็กวัยรุ่น แรงจูงใจ หลักความแตกต่างระหว่างบุคคล นอกจากนี้ การเรียนการสอนวรรณคดีไทยต้องเน้นสภาพการณ์ที่นักเรียนมีส่วนร่วม มีบทบาทในการเรียน เป็นศูนย์กลางการปฏิบัติกิจกรรม และสามารถแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ได้ และควรเลือกใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย สิริพัชร เจษภวาโรจน์ (๒๕๕๒, หน้า ๑๗๘-๑๘๔) กล่าวถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทย สรุปได้ดังนี้

๑. อ่านเข้าใจ การอ่านเข้าใจเป็นขั้นตอนแรกในการสอนวรรณคดีไทย ซึ่งครูจะต้องเตรียมการสอนโดยการอ่านวรรณคดีเรื่องนั้น ๆ ให้เข้าใจทั้งการทำความเข้าใจเนื้อเรื่องว่าเป็นเรื่อง

รูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) แบบเบญจวิถี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนแก่ง “วิทยสถานาร”

อะไร กล่าวถึงใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ทำอย่างไร และผลของการกระทำนั้นเป็นอย่างไร สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การทำความเข้าใจคำศัพท์ หากครูไม่เข้าใจคำศัพท์ไม่ควรผ่านไป อาจค้นดูความหมายจากพจนานุกรม หรือถามผู้รู้ แต่ไม่ควรกังวลกับคำศัพท์มากจนเกินไป

๒. ได้เสียงเสนาะ การสอนวรรณคดีไทยไม่ว่าจะเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรองล้วนแต่มีความไพเราะในรูปแบบแตกต่างกันออกไป ครูต้องให้ความสำคัญในการสอนให้นักเรียนอยากอ่าน และเห็นความสำคัญของเสียงเสนาะดังกล่าว ทั้งการอ่านออกเสียงร้อยแก้วที่ครูต้องสอนให้นักเรียนพยายามฝึกการใช้น้ำเสียง ลีลา การเว้นจังหวะ การเน้นเสียง การผ่อนเสียง การกระแทกกระทั้น ฯลฯ ครูอาจยกตัวอย่างผู้ประกาศข่าว โฆษก พิธีกร ผู้ดำเนินรายการวิทยุหรือโทรทัศน์ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนสนใจที่จะฝึกอ่านออกเสียงร้อยแก้ว การสอนอ่านร้อยกรองก็เช่นเดียวกัน ครูภาษาไทยที่ดีควรฝึกอ่านทำนองเสนาะให้ได้ วิธีที่ดีที่สุดคือการสาธิต เพราะจะทำให้ นักเรียนจับจังหวะ ลีลา และน้ำเสียงได้ ครูที่ไม่รู้สึกสนุกกับการอ่านทำนองเสนาะ โอกาสที่จะสอนหรือฝึก ให้นักเรียนรักการอ่านวรรณคดีก็ยิ่งลดน้อยลงเช่นเดียวกัน

๓. เจาะแนวคิดสำคัญ การสอนวรรณคดีนั้นสิ่งที่สำคัญประการหนึ่งคือการสอนให้นักเรียนจับแนวคิดสำคัญของเรื่อง (theme) ได้ แล้วสามารถประมวลเรื่องทีอ่านเพื่อวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ ครูต้องคอยกระตุ้นให้นักเรียนมีวิคิดพิจารณาสาระสำคัญ ให้นักเรียนค้นพบด้วยตนเองได้โดยง่ายก็จะทำให้นักเรียนภาคภูมิใจ

๔. หน้วิเคราะห์วินิจฉัย การสอนให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์ วินิจฉัยประเด็นต่าง ๆ นั้น เป็นเรื่องสำคัญในการเรียนการสอนวรรณคดีไทย ครูต้องสอนให้นักเรียนตีความได้ ต้องพยายามค้นหาสาระหรือความรู้สึกที่แฝงเร้นในวรรณคดีเรื่องนั้น ๆ ให้พบโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์

๕. ใส่ใจวิพากษ์วิจารณ์ การสอนให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องทีอ่านนั้น ถือว่ามีความสำคัญอย่างหนึ่ง เพราะเมื่อสามารถวิเคราะห์ วินิจฉัยรายละเอียดต่าง ๆ และสามารถแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลการสอนในขั้นนี้หากมุ่งให้นักเรียนเขียนบทวิจารณ์จะเป็นสิ่งที่ยากจนเกินไป แต่ครูสามารถใช้วิธีการสนทนา ซักถาม หรือบทบาทสมมติ

๖. ประสานกิจกรรม ครูควรรู้จักเลือกใช้กิจกรรมต่าง ๆ ประกอบการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรม จะทำให้การเรียนการสอนสนุกสนานและน่าสนใจยิ่งขึ้น เช่น กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมบทบาทสมมติ กิจกรรมการแสดงละคร กิจกรรมการขับร้องพ็อนรำ กิจกรรมวาดภาพ กิจกรรมเขียนแผนที่ กิจกรรมสถานการณ์จำลอง กิจกรรมค้นคว้า กิจกรรมนิทรรศการ และกิจกรรมทนายปัญหา เป็นต้น

รูปแบบการเรียนรู้อวรรณคดีไทย โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

แบบเบญจวิถี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนแก่ง “วิทยสถานาร”

๗. สัมพันธ์เนื้อหา การเรียนการสอนวรรณคดีไทยนั้น ครูควรบูรณาการความรู้ให้สัมพันธ์กับเนื้อหาในสาระอื่น ๆ ทั้งในกลุ่มสาระเดียวกันและต่างกลุ่มสาระฯ เพราะการเรียนรู้แบบคู่ขนานกันเช่นนี้จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้ที่หลากหลาย เห็นความเชื่อมโยงของสาระวิชา เกิดความรู้ลึกกว่าเรียนเพียงหนึ่งเรื่องแต่สามารถได้รับความรู้หลากหลายเรื่อง

๒. แนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ออนไลน์) กล่าวถึงการนำแนวคิดผู้เรียนสร้างความรู้เองไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ว่า ในการสอนตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองนั้น ครูมีบทบาทสำคัญในการที่จะควบคุมกระบวนการให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ ครูจึงควรมีความรู้ในทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ และเข้าใจสาระสำคัญของบทเรียนเป็นอย่างดี ปรับบทบาททัศนคติของตนเองและของนักเรียนให้สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองนั้น มีดังนี้

๑. ครูเป็นผู้จัดทำให้เกิดการเรียนรู้ กำหนดบริบทของการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ใช้ความคิดให้ซับซ้อนยิ่งขึ้น กำหนดให้นักเรียนเห็นปัญหาที่มีขอบเขตกว้างขวาง กระตุ้นให้นักเรียนเห็นว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาของเขา

๒. ครูต้องจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เหมาะสมโดยควบคุมกระบวนการการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

๓. ครูเป็นผู้ชี้แนะไม่ใช่ชี้นำ แสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนตามโอกาสที่เหมาะสม อีกทั้งต้องคอยสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนและบรรยากาศการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

๔. ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนรู้จักสังเกต มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนโดยทั่วถึงกัน ตลอดจนรับฟังและสนับสนุนส่งเสริมให้กำลังใจแก่นักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

๕. ครูควรมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน ทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนเกิดความเป็นกันเองและมีความเป็นมิตรที่ดีต่อกัน คอยช่วยแก้ปัญหาให้ให้เรียน ครูจึงควรมีความเป็นมิตร

๖. ครูควรช่วยเชื่อมโยงความคิดเห็นของนักเรียนและสรุปผลการเรียนรู้ตลอดจนส่งเสริมและนำทางให้นักเรียนได้รู้วิธีวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ เพื่อนักเรียนจะได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

๗. ในการจัดเวลาสอน ครูควรจัดให้ยืดหยุ่นเหมาะสมกับเวลาที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ครูต้องพยายามเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมภายในเวลาที่เหมาะสมไม่มากหรือน้อยจนเกินไป

รูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

แบบเบญจวิถี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนแก่ง “วิทยสถานาร”

ดังนั้นการเรียนการสอนตามแนวคิดผู้เรียนสร้างความรู้เองนั้นต้องให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจด้วยตนเองจนพบความรู้ โดยกิจกรรมการเรียนรู้นั้นควรเชื่อมโยงกับประสบการณ์หรือพื้นความรู้เดิมของนักเรียน ควรเน้นกิจกรรมกลุ่มเล็กเพื่อสร้างให้นักเรียนสร้างความรู้ได้ง่ายขึ้น ซึ่งครูควรกระตุ้นและยอมรับความคิดริเริ่มของนักเรียน สอนให้นักเรียนรู้จักใช้ข้อมูลปฐมภูมิพร้อม ๆ กับการสอนที่เกิดจากการจัดกระทำปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพ ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ และคิดเชิงสร้างสรรค์ จะเป็นการเอื้อให้มีการตอบสนองของนักเรียน ทั้งนี้ครูต้องทำความเข้าใจในโมโนทัศน์หรือความคิดรวบยอดในความรู้เดิมของนักเรียน เพื่อที่จะต้องกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนทั้งกับครู และเพื่อนร่วมชั้นได้อย่างดี รวมไปถึงการกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถาม รวมกับคำถามระดับสูงของครูที่กระตุ้นให้คิดวิเคราะห์ ให้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และมีเวลาให้กับนักเรียนเพื่อที่จะค้นพบความสัมพันธ์ของความรู้เก่าและใหม่ด้วยตนเอง ทั้งนี้ความคิดของนักเรียนจะมีคุณค่ายิ่งขึ้นเมื่อครูยอมรับและเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล อันจะส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์

องค์ประกอบของรูปแบบการสอน

รูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) แบบเบญจวิถี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนแก่ง “วิทยสถานาร” สร้างขึ้นโดยมีองค์ประกอบหลายองค์ประกอบซึ่งมีความสัมพันธ์ สอดคล้องและส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยได้ผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบ โดยองค์ประกอบต่าง ๆ มีดังนี้

๑. หลักการ
๒. จุดมุ่งหมาย
๓. เนื้อหา
๔. กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอน ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ ฝึกฝนตั้งคำถาม (Learning to Question)

ขั้นที่ ๒ แสวงหาความรู้ใหม่ (Learning to Search)

ขั้นที่ ๓ ก้าวไกลเกิดประสบการณ์ (Learning to Construct)

ขั้นที่ ๔ สื่อสารนำเสนอความรู้ (Learning to Communication)

ขั้นที่ ๕ ควบคู่ให้บริการสังคม (Learning to Serve)

เนื้อหาวรรณคดีที่ใช้ในการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีไทย แบบเบญจวิถี นี้ เป็นเนื้อหาตรงตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในหนังสือวรรณคดีวิจักษ์

ของกระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๕๗) โดยมีการเลือกวรรณคดีที่เรียนในภาคเรียนที่ ๑ ตามโครงสร้าง
หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

๑. หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ ความรักคือเหตุแห่งมรณา (ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้าง
ถวายฎีกา) ๘ ชั่วโมง

๒. หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ท่องธราเทเหเรือสื่อสัมผัสรัก (กาพย์เห่เรือ) ๗ ชั่วโมง

๓. หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ ธรรมประจักษ์ไตรภูมิพระร่วง (ไตรภูมิพระร่วง
ตอนมนุสสุภูมิ) ๘ ชั่วโมง

ทั้งนี้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ได้มีการแบ่งรายละเอียดการเรียนรู้ออกเป็น ๗ ตอน
ดังนี้

ตอนที่ ๑ เรียนรู้เชิงประวัติ

ตอนที่ ๒ เครื่องครัดฉันท์ลักษณะ

ตอนที่ ๓ ประจักษ์วรรณคดี

ตอนที่ ๔ ถ้วนถี่คำศัพท์

ตอนที่ ๕ จับประเด็นข้อคิด

ตอนที่ ๖ พินิจสังคม

ตอนที่ ๗ รื่นรมย์วรรณศิลป์

๕. การวัดและการประเมินผลตามรูปแบบ

โดยองค์ประกอบต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน ดังแสดงในแผนภูมิต่อไปนี้

รูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

แบบเบญจวิถี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนแกลง “วิทยสถานาร”

การสอนวรรณคดีไทยคือการสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าในวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ ได้โดยผสมไปกับการเรียนรู้คุณค่าด้านวรรณศิลป์ และคุณค่าด้านสังคม ซึ่งต้องเรียนรู้แบบค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มีทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้ภาษาไทย และสามารถต่อยอดความรู้ไปสู่สาธารณชนได้

ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน

ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

การเรียนการสอนตามแนวคิดผู้เรียนสร้างความรู้เองนั้นต้องให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจด้วยตนเองจนพบความรู้ โดยกิจกรรมการเรียนรู้นั้นควรเชื่อมโยงกับประสบการณ์หรือพื้นความรู้เดิมของนักเรียน ควรเน้นกิจกรรมกลุ่มเล็กเพื่อสร้างให้นักเรียนสร้างความรู้ได้ง่ายขึ้น ซึ่งครูควรกระตุ้นและยอมรับความคิดริเริ่มของนักเรียนสอนให้นักเรียนรู้จักใช้ข้อมูลปฐมภูมิพร้อม ๆ กับการสอนที่เกิดจากการจัดกระทำปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพ ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ และคิดเชิงสร้างสรรค์ จะเป็นการเอื้อให้มีการตอบสนองของนักเรียน ทั้งนี้ครูต้องทำความเข้าใจในแนวโน้มทัศนหรือความคิดรวบยอดในความรู้เดิมของนักเรียน เพื่อที่จะต้องกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนทั้งกับครู และเพื่อนร่วมชั้นได้อย่างดี รวมไปถึงการกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถาม รวมกับคำถามระดับสูงของครูที่กระตุ้นให้คิดวิเคราะห์ ให้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และมีเวลาให้นักเรียนเพื่อที่จะค้นพบความสัมพันธ์ของความรู้เก่าและใหม่

รูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย แบบเบญจวิถี

กระบวนการจัดการเรียนการสอน

ขั้นที่ ๑ ผูกพันตั้งคำถาม
ขั้นที่ ๒ แสวงหาความรู้ใหม่
ขั้นที่ ๓ ก้าวไกลเกิดประสบการณ์
ขั้นที่ ๔ สื่อสารนำเสนอความรู้
ขั้นที่ ๕ ควบคุมให้บริการสังคม

บทบาทผู้สอน

- จัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- สร้างแรงจูงใจ
- กระตุ้นให้ทบทวนความรู้เดิม
- ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดค้นพบความรู้ใหม่
- เน้นกระบวนการสร้างปฏิสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรู้ร่วมกัน
- ฝึกฝนการให้นักเรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
- ประเมินผลการเรียนรู้

บทบาทผู้เรียน

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น
- เรียนรู้และทำความเข้าใจกับความรู้ใหม่
- กระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
- มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับในชั้นเรียน
- กล้าคิด กล้าแสดงออกในการนำเสนอองค์ความรู้ใหม่
- ประเมินผลงานของตนเองและเพื่อนร่วมชั้น

หลักการ

- เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นการปฏิบัติที่สร้างความรู้ด้วยตนเอง จนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย
- เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมการสร้าง ความเข้าใจในการเรียนรู้วรรณคดีไทย ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑
- เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้
- การนำเสนอผลงานต่อสาธารณชน รวมถึงการมีความสามารถในการนำความรู้ที่มีไปให้บริการแก่สังคมได้

จุดมุ่งหมาย

- เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย
- เพื่อพัฒนาทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของนักเรียน
- เพื่อพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้อ่านวรรณคดีไทยและภาษาไทย

เนื้อหา

วรรณคดีไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

การวัดและการประเมินผล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย

รูปแบบการเรียนรู้อ่านวรรณคดีไทย โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) แบบเบญจวิถี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนแก่ง “วิทยสถานาร”

สำหรับรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้มีดังนี้

๑. หลักการ

รูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) แบบเบญจวิถี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนแกลง “วิทยสถานาร” เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ และการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยเป็นทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน ซึ่งมีหลักการต่อไปนี้

๑.๑ รูปแบบการเรียนรู้เน้นการสอนที่เน้นผู้เรียนค้นพบข้อมูล และความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สอน โดยอาศัยพื้นฐานความรู้เดิมนำมาต่อยอดกับความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ใหม่

๑.๒ รูปแบบการเรียนรู้เน้นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนเป็นสำคัญ การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสรุปความคิดเป็นความคิดรวบยอดที่คงทน

๑.๓ รูปแบบการเรียนรู้เน้นการสอนให้ผู้เรียนรู้จักนำความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยตนเองไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการนำความรู้ที่ไปเผยแพร่แก่สาธารณชนทางใดทางหนึ่งที่เกิดประโยชน์สูงสุด

๒. จุดมุ่งหมาย

รูปแบบการเรียนรู้ มีจุดมุ่งหมาย ๓ ประการ คือ

๒.๑ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย

๒.๒ เพื่อพัฒนาทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของนักเรียน

๒.๓ เพื่อพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการเรียนวรรณคดีไทยและภาษาไทย

๓. เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนวรรณคดีไทย แบบเบญจวิถี นำมาจากเนื้อหาตามหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ของกระทรวงศึกษาธิการ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ (๒๕๕๗) โดยแบ่งออกเป็น ๓ เรื่อง ๓ หน่วยการเรียนรู้ ตามโครงสร้างที่กำหนดไว้ในภาคเรียนที่ ๑ ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วย	ชื่อวรรณคดี	เวลาที่ใช้
๑	ความรักคือเหตุแห่งมรณา	ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา	๘ ชั่วโมง
๒	ทองธาราเห่เรือสื่อสัมพันธ์รัก	กาพย์เห่เรือ	๗ ชั่วโมง
๓	ธรรมประจักษ์ในไตรภูมิ	ไตรภูมิพระร่วง ตอนมนุสสุภูมิ	๘ ชั่วโมง
		รวม	๒๓ ชั่วโมง

๔. กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ ฝึกฝนตั้งคำถาม (Learning to Question)

ฝึกฝนตั้งคำถาม หมายถึง การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการศึกษาเนื้อความจากวรรณคดีในแต่ละตอน จากหนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์ โดยให้เวลาผู้เรียนได้อ่านทำความเข้าใจเรื่องราวด้วยตนเอง แล้วให้ตั้งคำถามจากสิ่งที่อ่านนั้น ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิด เกิดข้อสงสัยจะสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีและหาคำตอบด้วยตนเองได้ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความตื่นตัวสนใจและน่าสนใจในการเรียนรู้วรรณคดีของผู้เรียน ครูอาจคอยกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามตามที่คุณเรียนสนใจอยากจะรู้ หรือเชิญชวนให้ตั้งประเด็นข้อสงสัยในเนื้อหาวรรณคดีเรื่องที่จะเรียน ยกตัวอย่างคำถามเกี่ยวกับวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกาว่า ทำไมขุนช้างจึงต้องถวายฎีกาแก่พระพันวษา เมื่อผู้เรียนตั้งคำถามแล้ว ครูและผู้เรียนพิจารณาคำถามร่วมกัน แล้วช่วยกันเลือกคำถามเพื่อนำไปสืบค้นเรียนรู้และหาคำตอบ เป็นต้น

ขั้นที่ ๒ แสวงหาความรู้ใหม่ (Learning to Search)

แสวงหาความรู้ใหม่ หมายถึง หลังจากผู้เรียนได้ตั้งคำถามจากเรื่องที่เรียนแล้ว ครูทำหน้าที่แนะนำแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ไปศึกษาหาความรู้ ไม่ว่าจะเป็นสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต การเรียนรู้ในห้องสมุดของโรงเรียน หรือห้องสมุดของชุมชน อาจเป็นการเก็บข้อมูล หรือสัมภาษณ์ ความรู้จากผู้หลักผู้ใหญ่ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาในการออกแบบวิธีการเก็บข้อมูล แบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสม สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต หรือเอกสาร ตำราต่าง ๆ นั้น ครูควรแนะนำวิธีการบันทึกความรู้ต่าง ๆ ให้ตอบสนองต่อเนื้อหา ความรู้ หรือคำถามที่ได้เรียนรู้ไว้ก่อนหน้านี้

รูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

แบบเบญจวิถี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนแก่ง “วิทยสถานาร”

ขั้นที่ ๓ ก้าวไกลเกิดประสบการณ์ (Learning to Construct)

ก้าวไกลเกิดประสบการณ์ หมายถึง ขั้นตอนที่ผู้เรียนได้สะท้อนความรู้ของตน หลังจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ มาแล้ว เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะได้อภิปรายกลุ่มกับเพื่อนร่วมชั้น เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ในการสิ่งที่ได้ไปเรียนรู้มา ซึ่งคำตอบที่ได้มาอาจมีความแตกต่างกัน ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ความรู้ร่วมกันในมุมมองที่แตกต่างเพื่อหาข้อสรุปขององค์ความรู้ที่ได้มา

ขั้นที่ ๔ สื่อสารนำเสนอความรู้ (Learning to Communication)

สื่อสารนำเสนอความรู้ หมายถึง ขั้นตอนที่นักเรียนรวบรวมองค์ความรู้ทั้งหมดที่ผู้เรียนได้รับ แล้วสรุปเป็นองค์ความรู้จากเรื่องที่เรียนทั้งหมดในแต่ละตอน เช่น ตอนที่ ๑ เรียนรู้เชิงประวัติ ผู้เรียนจะสามารถสรุปได้ว่าผู้วินิจฉัยแพทย์เหวเรือคือเจ้าฟ้าธรรมธิเบศ หรือเจ้าฟ้ากุ้ง ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นต้น อีกทั้งในรายละเอียดย่อยผู้เรียนที่ได้ไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในหัวข้อที่สามารถเพิ่มเติมได้ ก็นำเสนอความรู้ของตนเพื่อเพิ่มองค์ความรู้แก่เพื่อนร่วมชั้น จนได้ความคิดรวบยอดในแต่ละตอนที่มีความสมบูรณ์ ทั้งนี้ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมกระตุ้นความคิด และนำเสนอ ให้แนวคิดเกี่ยวกับประเด็นที่สำคัญแต่ขาดไปให้ครบถ้วน

ขั้นที่ ๕ ควบคู่ให้บริการสังคม (Learning to Serve)

ควบคู่ให้บริการสังคม หมายถึง ขั้นตอนที่เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ วรรณคดีอย่างเห็นคุณค่ามากยิ่งขึ้น โดยนำมาสู่การบริการสังคม เช่น การนำความรู้เผยแพร่เสียงตามสายในการประชาสัมพันธ์ของทางโรงเรียน การจัดนิทรรศการ ป้ายนิเทศต่าง ๆ การจัดแสดงละครจากวรรณคดี การนำความรู้ไปถ่ายทอดแก่ชุมชนด้วยการร่วมกับครูในการให้ความรู้กับนักศึกษา ของการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) และการเผยแพร่ความรู้ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในช่องทางต่าง ๆ เช่น โพสต์ข้อมูลลงในเฟซบุ๊ก กลุ่มที่ครูสร้างไว้คือ "ภาษาไทยครูสุภัทรพงศ์" เพื่อเผยแพร่ข้อมูลด้วยการนำเสนอเป็นภาพนิ่ง วิดีทัศน์ประเภทต่าง ๆ ลงในเว็บไซต์ยูทูป ตามแต่ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน เป็นต้น

๕. การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีไทยครอบคลุมทั้งการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน และการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีไทยที่สร้างขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

แบบเบญจวิถี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนแก่ง “วิทยสถาวร”

ก่อนการเรียนรู้มีการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วรรณคดีไทย และภายหลังการเรียนรู้ตามรูปแบบจัดให้มีการทดสอบอีกครั้งหนึ่ง โดยใช้ข้อสอบ
ชุดเดียวกับที่ใช้ก่อนการเรียนรู้ นำคะแนนจากผลการทดสอบทั้งสองครั้งมาเปรียบเทียบ หากผู้เรียน
มีคะแนนหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนรู้แสดงว่าผู้เรียนมีพัฒนาการในการเรียนรู้วรรณคดี
เช่นเดียวกันกับการเรียนรู้ระหว่างเรียนในแต่ละหน่วย มีการทดสอบก่อนการเรียนรู้และ
หลังการเรียนรู้เช่นเดียวกัน และมีการเปรียบเทียบผลคะแนนเพื่อศึกษาพัฒนาการในการเรียนรู้
วรรณคดีของผู้เรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้